

Colecția „Rampa”

La Editura „Eminescu” fîntînză, din 1973, colecția „Rampa”. Inițiată și realizată aproape în exclusivitate de inimosul și întreprindul om de cultură, critic dramatic și prieten devotat al teatrului românesc, de ieri și de azi, care este Valeriu Răpeanu, directorul editurii, ea este consacrată valorificării editoriale a unor piese românești jucate cu succes pe scenele teatrelor din Capitală și din provincie.

Alături de mai vechea colecție „Thalia” (de piese din dramaturgia universală și românească reprezentativă), patronată de Editura „Univers”, și de mai noile colecții ale Editurii „Eminescu” („Mască”, „Teatru comentat”) sau „Junimea” („Arlecchin”); alături de dramaturgia clasică publicată de Editura „Minerva”, în edițiile ei critice ori de popularizare (în seria operelor lui Lucian Blaga au apărut, de pildă, două volume de piese de teatru, în colecția „Arendă” a văzut lumina tiparului *Șun sau calea neturburată* de George Călinescu, iar în „Biblioteca pentru toți” au fost editate unii dramaturgi precum I. L. Caragiale) sau de Editura „Albatros”, în colecția „Lyceum” sau „Lyceum — Texte comentate” (în cadrul cărora s-au retipărit piese semnate de Al. Davila, B. P. Hasdeu, V. Alexandri, I. L. Caragiale); alături de volumele de dramaturgie ieșite de la Editura „Cartea Românească” (*Teatru* de D. R. Popescu, *Setea muntelui de sare* de Marin Sorescu, *Teatru* de Ion Băieșu); alături de piesele luate în ediții libere sau, număr de număr, de revista „Teatrul”, de alte reviste ori de suplimentele lor („România literară”, „Luceafărul”, „Steaua”, „Ramuri” etc.); alături de toate aceste modalități, mai mult sau mai puțin susținute, episodice, colecția „Rampa” reprezintă o pir-

ghie esențială în cunoașterea, difuzarea și îmbogățirea patrimoniului național al dramaturgiei, în sprijinirea teatrelor profesionale și de amatori cu texte viabile din punct de vedere artistic, în dezvoltarea, înflorirea și diversificarea acestui gen — de glorioasă tradiție în literatura națională.

La început, au fost publicate cu predilecție piese actuale inedite. Din autorii clasici, a fost tipărită, în primul an, doar *Cuța* de Victor Ion Popa, piesă inedită. Ulterior, colecția și-a asumat și rolul unei valorif cări a moștenirii literare, în spațiul ei făcîndu-și loc ultracunoscutele *Apus de soare* de Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Meșterul Manole* de Lucian Blaga, *Jocul icelilor* de Camil Petrescu, *Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu. Totodată, lărgindu-și continuu aria, colecția a inserat și piese mai vechi și deja cunoscute ale unor dramaturgi contemporani (*Trei generații* de Lucia Demetrius, *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu, *Procesul Horia* de Al. Voitin).

Totuși, ponderea cea mai mare o are, în cadrul ei, dramaturgia originală actuală, născută după 1965, dacă nu chiar în ultimii ani, dramaturgie pe care, adesea, o publică în ediție princeps. Așa se face că, de pildă, din cele cinci apariții ale anului 1973, patru sînt născute, date la iveală sau jucate chiar în acel an: *Fata morgana* de D. Solomon, *Zestrea* (scenariu radiofonic) de Paul Everac, *Piticul din grădina de vară* de D. R. Popescu, *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici.

Tot astfel, ulterior, o serie de piese au fost editate paralel cu reprezentarea lor pe scenă, ceea ce a avut darul să sporască interesul pentru ele în ambele direcții — și a cărții și a spectacolului: *Un fluture pe lampă* de Paul Everac, *Femeia fericită* de Corneliu Leu, *Noaptea* de Mircea Radu Iacoban, *Chitimia* de Ion Băieșu, *Casa care a fugit pe ușa* de Petru Vintilă, *Matca* de Marin Sorescu, *Ercursia* de Theodor Mănescu, *Ultima cursă* de Horia Lovinescu, *Comoara din deal* de Corneliu Marcu Loneanu etc.

Dacă, în general, colecția publică, într-o ediție, doar cîte o piesă (completîndu-i, fericit, fișa tehnică și cu o scurtă mărturisire a autorului ei: „Cum am scris...”, cu data și distribuția premierei absolute, precum și cu un scurt dosar critic și istoriografic în final: „Piesa văzută de...”), în cîteva cazuri s-a făcut excepție, realizîndu-se între copertile unei cărți mici antologii de autor, ca, de pildă, în cazul lui Mihnea Gheorghiu (*Istoriile dramatice*) sau al lui Dan Tărbulă (*Trei piese istorice*).

În privința selecției autorilor, a frecvenței lor și a pieselor publicate, se poate, firește, discuta îndelung. Și pro. Și contra. Căci, în timp ce numele lui D. R. Popescu, Paul Everac, Aurel Baranga și Dan Tărâșă, de pildă, au fost prezente de cite două ori între aparițiile colecției, în timp ce un debutant, Corneliu Marcu Lonceanu, a semnat deja o carte, alături de Mircea Ștefănescu, Marin Sorescu, D. R. Popescu și Horia Lovinescu (în anul 1976), unii autori n-au intrat încă în atenția editorilor. Este cazul lui Paul Anghel, Teodor Mazilu, Al. Sever, Ion D. Sirbu, Paul Cornel Ghitic, Andi Andrieș, Mihail Davidoglu etc. Tot astfel, e greu de înțeles de ce, de pildă, din creația lui Camil Petrescu s-a retipărit numai *Jocul ieilor*, și nu și *Danton*, piesă pusă în scenă pentru prima oară și jucată cu răsunător succes la Teatrul Național din București, de ce au fost resedite *Apus de soare* de Delavrancea și *Domnișoara Nastasia*, piese publicate și în alte ediții (inclusiv în ediții de largă popularizare sau dedicate bibliografiei școlare) și de ce, atunci, au rămas în afara colecției autori precum Caragiale, Eftimiu, Kirilescu, Sorbul, Iorga, Voiculescu și chiar Eminescu, ale căror piese au fost totuși reprezentate în acești ultimi ani — unele, cu succese de prestigiu pe scenele teatrelor (vezi stagiunile succesive ale *Gaițelor* la „Nottara”, înscenările lui Liviu Ciulei cu *O scrisoare pierdută*, Lucian Ciurlescu cu *O noapte furtunoasă* și Lucian Pintilie cu *D-ale carnavalului*, spectacolul televizat cu piesa inedită a lui Vasile Voiculescu, valorificarea dramaturgiei eminesciene la Teatrul din Botoșani etc.). Mai mult ca sigur că editorii de la „Eminescu”, în frunte cu directorul lor, vor avea în vedere aceste piese, ca și altele, pentru viitor. Dar neapărirea lor, în condițiile în care printre criteriile de alcătuire a colecției au figurat cele privind, să zicem, valorificarea unor piese inedite (*Ciuta* de Victor Ion Popa), retipărirea unor texte clasice (*Domnișoara Nastasia*, *Ultima oră*) sau realizarea unei concomitențe cu o nouă interpretare pe scenă (*Apus de soare*), nu poate rămâne în afara unor semne de întrebare de genul celor de mai sus.

Pentru că datoria criticului este aceea de a diseca datele realului și a emite puncte de vedere, dacă nu chiar aceea — literat, artist, creator fiind și el, în cele din urmă — să pună întrebări, mai degrabă decât să dea răspunsuri, voi mai transcrie aici câteva nedumeriri. Nu mi se pare că au fost selectate editorial, totdeauna, cele mai valoroase piese ale autorilor publicați. A lăsa deoparte, din creația lui Horia Lovinescu, *Petru Rareș*

și a opta pentru *Ultima cursă*, a prefera *Fata morgana* de D. Solomon în detrimentul lui Diogene *cîinele* de același autor sau a publica doar o piesă de Marin Sorescu mi se pare discutabil. Știu că procesul editorial își are avatarurile sale, ca și gustul și preferința autorilor înșiși, că unele dintre piesele omise au văzut lumina tiparului în alte edituri, în alte ediții, cu alte ocazii (chiar Valeriu Răpceanu a editat, în *Antologia* sa de dramaturgie contemporană, câteva lucrări pe care nu le-a mai reluat, până acum, colecția „Rampa”), știu că între deziderate și realizări există o mare distanță, dar a tipări, de pildă, din creația unui comediant precum Aurel Baranga, numai drame (*Sinfonia patetică* și *Viața unei femei*) și a nu acorda credit nici unei comedii a acestuia devine destul de risecant, atîta vreme cît colecția se vrea reprezentativă, pentru nivelul dramaturgiei românești actuale, în special, pentru cel al dramaturgiei naționale, în general și pentru cel al creației autorilor înșiși, nu în ultimă instanță. Dealtfel, specia comediei n-a fost răsfățată prea mult de colecția „Rampa”. Absența lui Teodor Mazilu devine semnificativă în acest sens. Mult mai multă trecere au avut piesa istorică și drama. Dar și cu privire la aceste domenii, ar mai fi de spus unele lucruri. De pildă, despre absența din bibliografia de pînă acum a colecției a unor piese de referință ale dramaturgiei actuale de inspirație istorică: *Războiul* de Marin Sorescu, *Murtele* de D. R. Popescu, *Descăpătîrea* de Al. Sever, *Capul de Mîine* a Gheorghiu, *Viteazul* și *Săptămîna patimilor* de Paul Anghel etc.

N-aș vrea să rezult, din toate aceste benigne, poate amendabile și, fatalmente, subiective observații, că aduc cine știe ce imputări colecției „Rampa” (cum se mai întâmplă în „munca cu contemporanii”, a criticului). Nu o spun din complexitate, ci din convingere, întemeiat pe fapte: am pe deplin sentimentul că prin colecția „Rampa”, a Editurii „Eminescu”, s-a făcut un mare pas în promovarea, stimularea și valorificarea creației dramatice originale. Viabilitatea și vigoarea acestei colecții, locul și rostul ei în contextul culturii românești actuale se află în afară de orice îndoielă.

Chiar dacă, de pildă, în anul 1978, s-au înregistrat mult mai puține apariții decât în anii anteriori (1974 — 7, 1976 — 7, 1977 — 8), colecția „Rampa” își lărgă destinul de însăși evoluția creației dramatice naționale, pe care o exprimă exemplar.

Fănuș Băileșteanu